

Reaktory Wysokotemperaturowe - przesłanki wyboru

Stefan Taczanowski

Zakład Problemów Energetycznych
Wydział Fizyki i Informatyki Stosowanej
Akademia Górniczo-Hutnicza

wybrane dane i uwagi

wnioski

Przesłanki wyboru

1) *Strategiczno-polityczne*

(bezpieczeństwo)

Zmniejszenie zależności od monopolu dostawcy zagranicznego
Złagodzenie skutków wzrostu cen paliw węglowodorowych

2) *Społeczne*

Wykorzystanie potencjału ludzkiego i infrastruktury sektora górniczego
Tworzenie miejsc pracy w wielu branżach - głównie w regionie

3) *Ekonomiczne*

Umożliwienie:

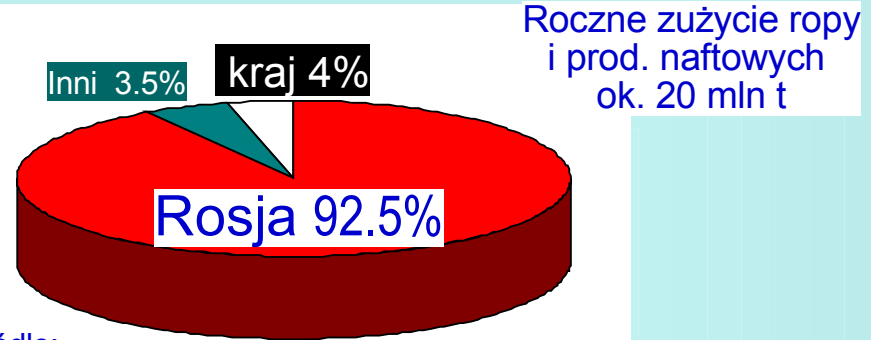
- a) opłacalności produkcji paliw węglowodorowych z węgla –
- b) sprostania wzrastającemu popytowi na energię elektryczną –
drogą uniknięcia opłat 'carbon tax' skutkiem przekroczenia limitów emisji CO₂

4) *Ekologiczne*

Wdrożenie czystej technologii węglowej praktycznie bezemisyjnej

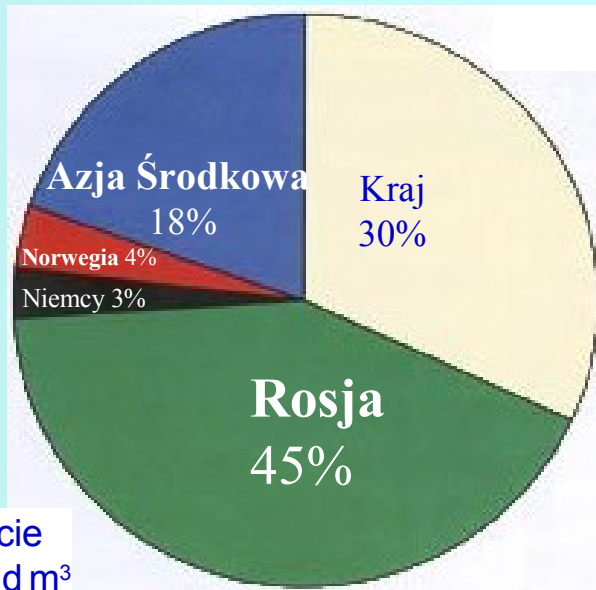
Dywersyfikacja nośników energii pierwotnej (Ad 1. i 2.)

Dostawy ropy naftowej

Źródło:
Nafta Polska SA. 2004 r.

Dostawy gazu ziemnego

Roczne zużycie gazu ok. 14 mld m³

Zakontraktowane dostawy gazu z Rosji

Lata	Import [10 ⁶ m ³]
2006 - 2007	7 100
2008 - 2009	7 300
2010 - 2014	8 000
2015 - 2022	9 000

Wykorzystanie węgla dla zmniejszenia zależności od monopolu dostawcy zagranicznego jest nieodzowne

(Ad 4.)

Problem CO₂

Bilans węgla w realnych procesach upłynniania węgla

Węgiel zawarty w produkcji finalnym stanowi tylko $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{45}$ wsadu

pozostała część $> \frac{3}{4}$ przechodzi w CO₂

tymczasem...

Uprawnienia do emisji CO₂ ($717.3 \cdot 10^6$ t) na 2005-2007 (tj. $239.1 \cdot 10^6$ t/r) rozdzielono /Rozp. Rady Min. (Dz.U. 30.12.2005) zgodnie z limitami Komisji Europejskiej/ Rezerwa (dla nowych źródeł) stanowi zaledwie $2.47 \cdot 10^6$ t - $\sim 0.3\%$ całości,

Zatem sekwestracja CO₂?

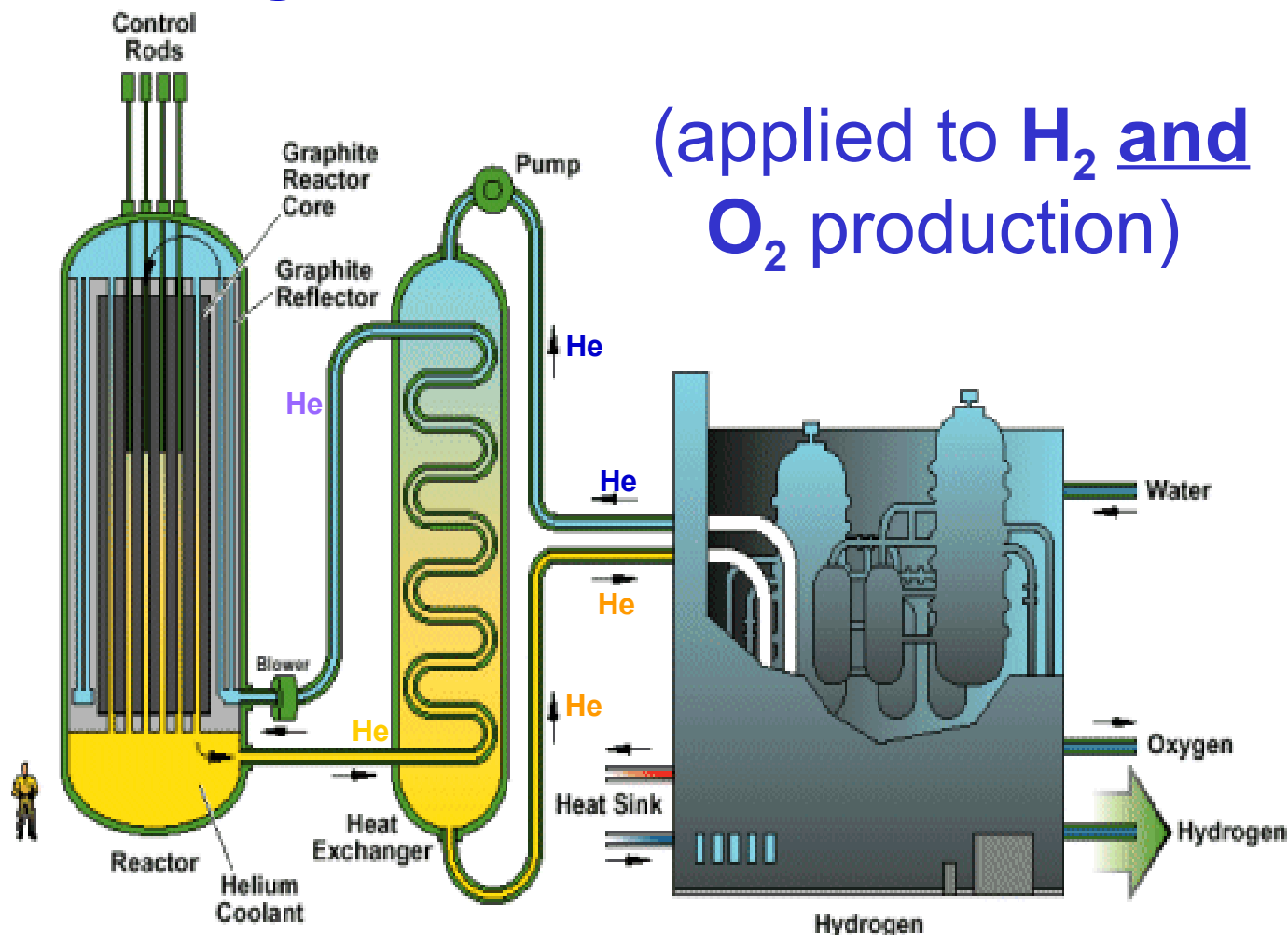
Ocena ilości produkowanego CO₂ przy produkcji paliw płynnych ($\sim 20\%$ zapotrzebowania rocznego = 4 mln t/r do roku 2030)

$\sim 3 \cdot 4 \cdot 12/14 \cdot 44/12 \cdot 24 \approx 37.5 \text{ mln t} \cdot 24 \approx \underline{900 \text{ mln t CO}_2} \rightarrow \sim 450 \text{ mld m}^3$

zasoby gazu ziemnego $\sim 150 \text{ mld m}^3$

The answer – High Temperature Reactor

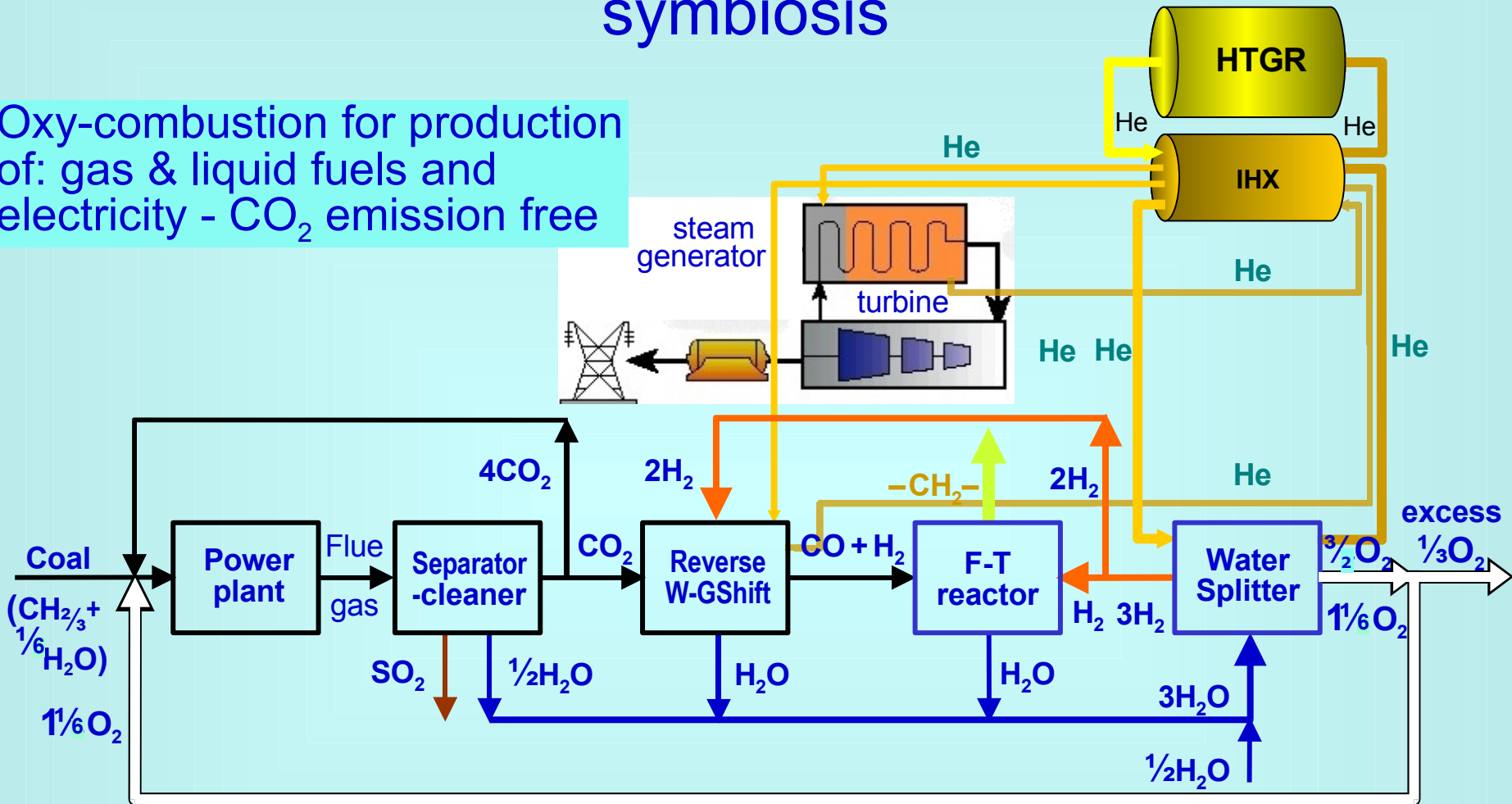
(applied to H_2 and O_2 production)

Ocena ilości zużytego paliwa jądrowego do produkcji paliw płynnych
(~20% zapotrzebowania rocznego = 4 mln t/r) do roku 2030 $\sim 4 / (2 \cdot 10^8) \cdot 240 / 44 \cdot 10 \cdot 900 \cdot 10^6 \approx \mathbf{1000 \text{ t}} \rightarrow \sim \mathbf{200 \text{ m}^3}$

Simplified example of coal – nuclear symbiosis

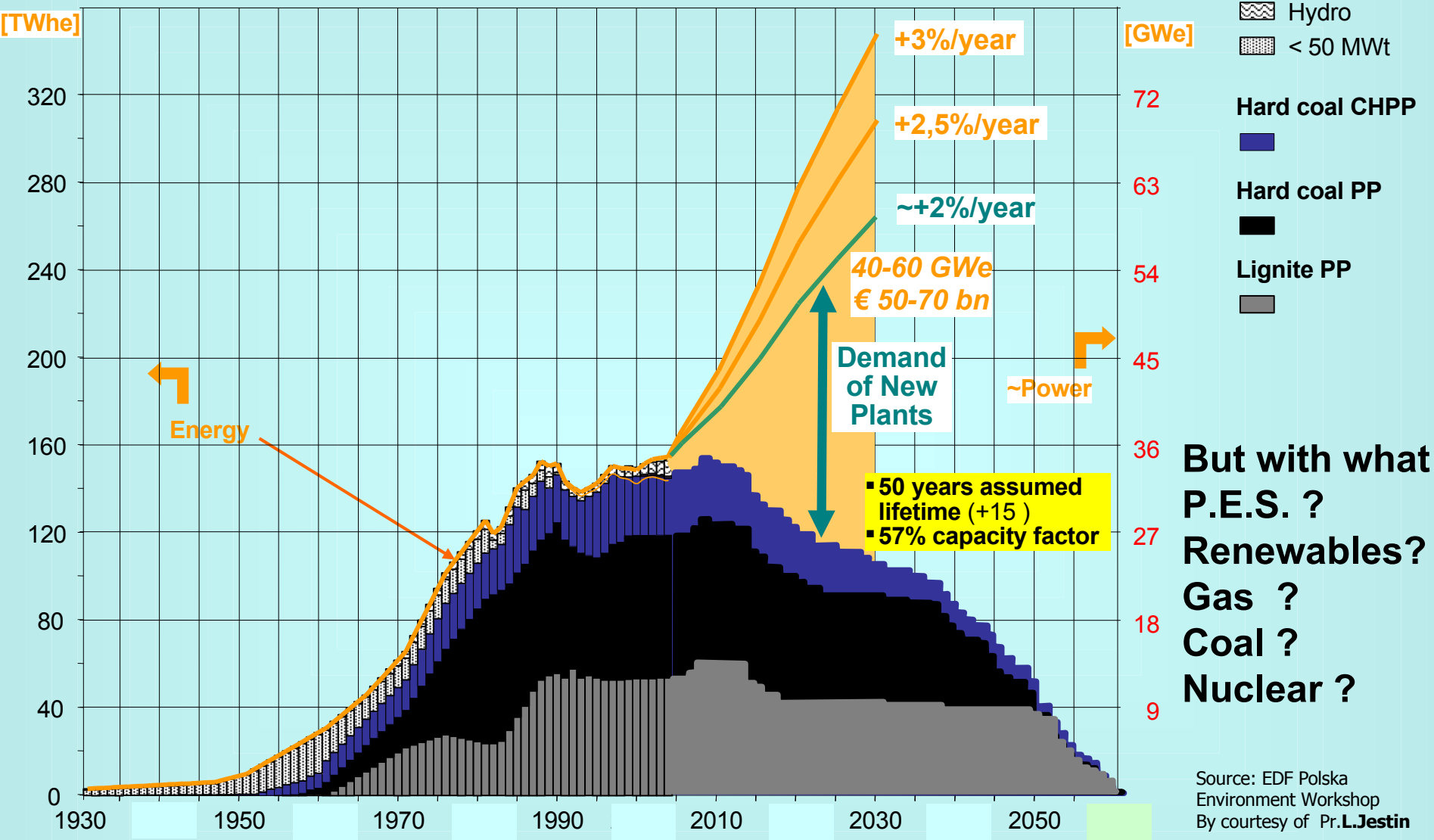
Oxy-combustion for production of: gas & liquid fuels and electricity - CO₂ emission free

All the carbon can be transferred to the fuel

(Ad 1.)

Polish Power Sector

Zapotrzebowanie na 25-40 GWe w perspektywie 25 lat podważa potrzebę ograniczania się do jednego typu reaktorów

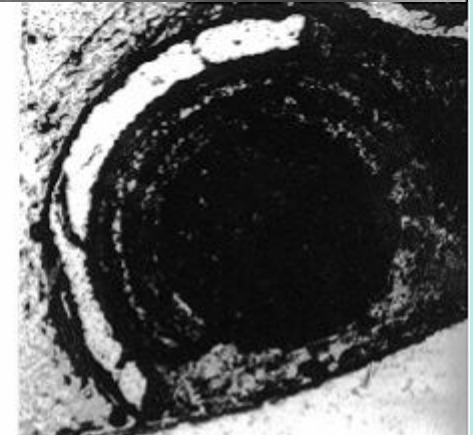
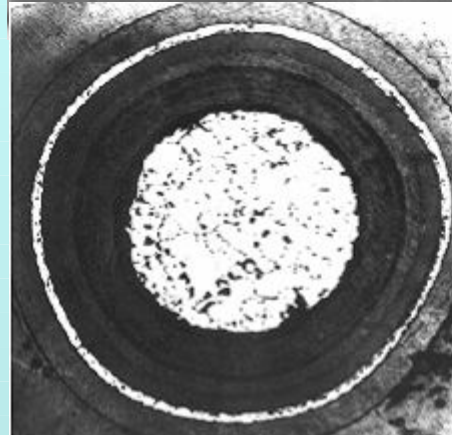
Bezpieczeństwo Reaktorów Wysokotemperaturowych

Typowa moc odbierana z jednej kuli (pebble) jest rzędu 1kW

Moc 620 kW/pebble w ciągu 1s nie przyniosła obserwowalnych zniszczeń

Moc 46 kW w ciągu 30s skutkowała zniszczeniem kul i wielu microparticles (ziaren) paliwowych. Temperatura wnętrza kul osiągnęła 2500-2700°C

Jednak nawet w razie utraty chłodzenia temperatura nie przekracza 1600 °C

PBMR

Pebble Bed Modular Reactor

PBMR S.A. South Africa

Projekt komercyjny najbliższy realizacji

Moc 400 MW, Temp. He 900 °C

Początek budowy   2007

Krytyczność   (2011/12)

Komercjalizacja   (2013/15)
(pierwszy nabywca: ESKOM)

Planowane: budowa dalszych modułów
(czas budowy 24 mies.)
pełna prywatyzacja
/poszukiwanie inwestorów/

**Koeberg Power
Plant**

PBMR Site

Wniosek

Symbioza węgla z energią jądrową dla produkcji paliw płynnych i gazowych jest pożądanym, długofalowym wariantem energetyki polskiej

**Dziękuję Państwu
za uwagę**

PBMR History

- 1993 Option Identified under Eskom long term planning
- 1997 Initial Concept Design & Costing completed
- 1999 Eskom Letter of Intent for Demo + 10 Modules
- 2000 Cabinet Support for Detailed Feasibility Study
Formal Nuclear Licence & EIA applications
- 2001 Fundamental Safety Case Philosophy Accepted
- 2002 Sept 2 - Business Case completed
Oct 30 - Submittal of Final EIR
- 9 Mar 24 - NNR formal licensing statement
May 16 - Eskom reaffirms decision to proceed

Problem CO₂

Zatem sekwestracja CO₂?

Costs of CO ₂ sequestration (t (\$/t-CO ₂))		
Japan	USA	EU
82	48	77

<http://eneken.iecej.or.jp/en/data/pdf/323.pdf>

Geosequestration

It is currently difficult to quantify with confidence the likelihood of **unplanned releases of CO₂ from geosequestration sites.**

risk of...

- # seismic changes as a result of pressure changes or geochemical reactions;
- # asphyxiation or other harm caused by catastrophic leakage of CO₂.

Problem CO₂

Geosequestration cd.

Toksyczność CO₂ czas połowicznego rozpadu = ∞

stężenie < 0.15% - bezpieczne

stężenie < 0.5% - brak wykrywalnych efektów

stężenie 3.0% - przebywanie (max) przez 10 m /norma USA/

stężenie 8-10%, utrata przytomności, zagrożenie życia

stężenie ok. 15% utrata przytomności, śmierć

Nyos disaster (Kamerun, 1986)

Estimated CO₂ released ~7·10⁸ m³

The gas killed **all living things** (~1800 human) within a 25km radius of the lake

Flowed into valleys at speeds of 72km/h

www.geo.arizona.edu/geo5xx/geos577/projects/kayzar/html/lake_nyos_disaster.html

Co robić?

The Oxy-Combustion Concept (spalanie w tlenie)

O₂ production requires a considerable extra expense of capital and energy.

But is ideal for synergy with **Nuclear** Water Splitting

The Oxy-Combustion Concept

- The combustion does not occur in air, but in the atmosphere of O_2 concentration about 20%, the rest is mostly CO_2 and water vapour from coal.
- In the oxy-combustion approach, the flue gas of power plant contains: H_2O vapour, the rest: nearly 100% CO_2 + tracks O_2
- The oxy-combustion approach leaves the fundamental design of an industrial plant unchanged.
- About 80% of the gas stream leaving the combustion chamber is recycled into the combustion chamber to limit the combustion temperature and prevent the equipment damage
- The CO_2 rich off-gas is cleaned by condensing the water vapour and removing other impurities.
- O_2 production requires a considerable extra expense of capital and energy.
- But is Ideal for Synergy with Nuclear Water Splitting

Obligations of Poland - as a member of EU cd.

Question of CO₂ emissions

Licences to CO₂ emissions ($717.3 \cdot 10^6$ tonnes,) for 2005-2007 (i.e. $239.1 \cdot 10^6$ t/yr) has been distributed among >1000 subjects within the Decree of the Council of Ministers (Dz.U. 30.12.2005) according to the limits assigned by the European Commission

Only $2.47 \cdot 10^6$ tonnes, i.e. ~0.3% of the total quota have been foreseen as a reserve e.g. for new instalations.

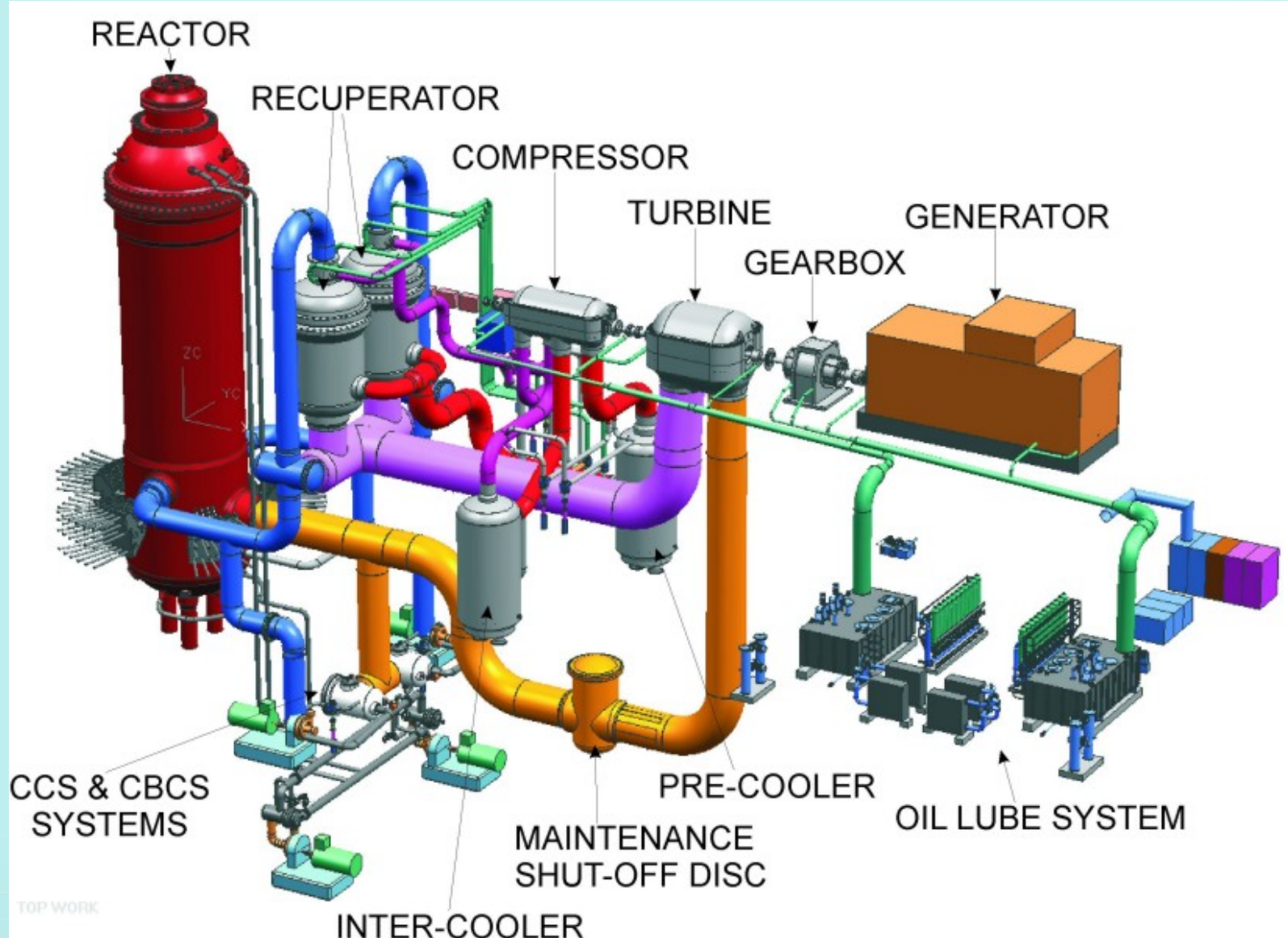
Meanwhile a demand of **$263 \cdot 10^6$ t/yr** has been foreseen.

(<http://www.wnp.pl/files/foto/1713.html>)

Thus – sequestration of CO₂ ?

Conclusion

energią jądrową dla produkcji paliw płynnych i gazowych jest pożądanym, długofalowym wariantem energetyki polskiej

Szacunkowe koszty syntetycznego paliwa (General Atomics)

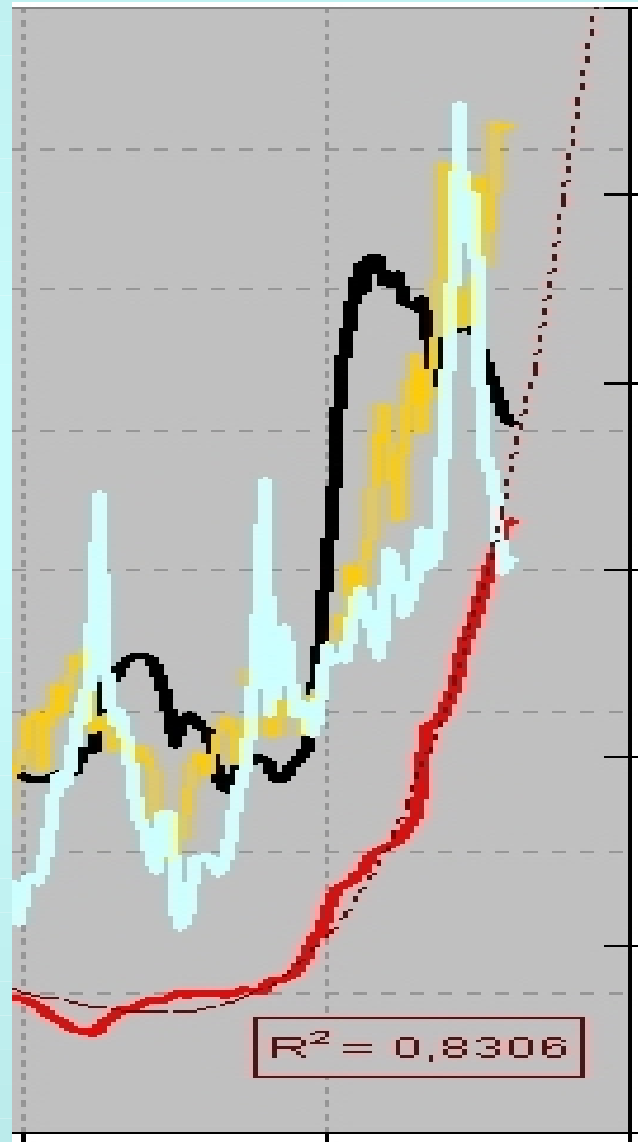
Table 1. Estimated Cost of Synfuel, \$/gallon
(with/without \$30/ton CO₂ credit)

Process	External Hydrogen Source		
	None	Modular Helium Reactor + S-I Process	Light Water Reactor + Electrolysis
Coal gasification + F-T	1.85	-	-
Coal gasification + H ₂ from water + F-T	-	1.32 / 2.06	1.61 / 2.36
CO ₂ capture + H ₂ from water + F-T	-	1.72 / 2.75	2.28 / 3.31

Obecny koszt benzyny z ropy:
w USA > 2.0\$US/gallon (~1.5zł/l)
w Polsce (~ 4.5zł/l)

Symbioza węgla z energią jądrową długofalowym wariantem energetyki polskiej

rop 71.20
gas 6/mft3
u 43.5/p
c 50/st

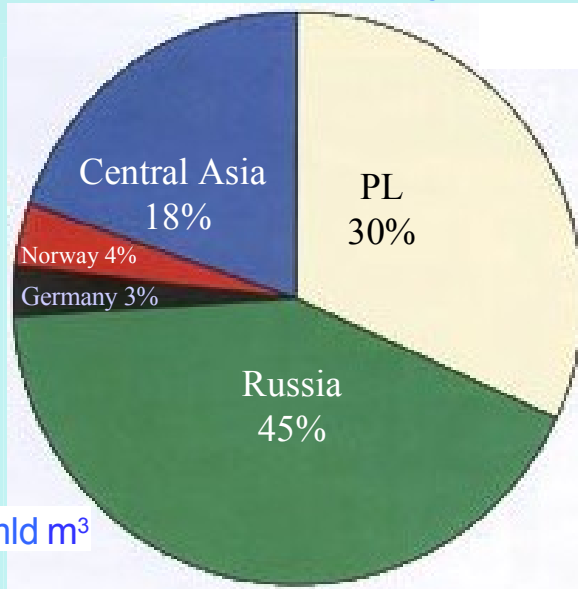

Kierunki badawcze i wdrożeniowe

- Uptynianie węgla metodami pośrednimi (Fischer-Tropsch) bądź bezpośrednimi
- Spalanie węgla w atmosferze tlenu (oxycombustion)
- Wysokotemperaturowe reaktory jądrowe - źródło ciepła technologicznego i energii elektrycznej
- Termochemiczny rozkład wody
- Elektroliza, SOEC (Solid Oxide Electrolysis Cell)
- Mikroreaktory syntez chemicznych – RWGS, Sabatier, synteza metanolu
- Konwersja metanolu do benzyn – MTG
- Gospodarka wodorowa
- Wychwył dwutlenku węgla

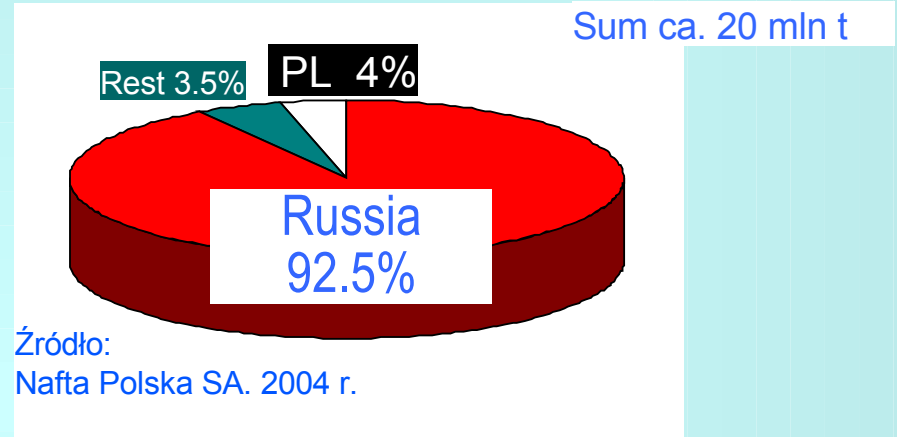
Structure of hydrocarbons supply in Poland

Gas supply

Sum ca. 14 mld m³

Oil supply

Sum ca. 20 mln t

Źródło:
Nafta Polska SA. 2004 r.

Gas contract
from Russia

Years	Import [10 ⁶ m ³]
2006 - 2007	7 100
2008 - 2009	7 300
2010 - 2014	8 000
2015 - 2022	9 000

For to assure the national security
in view of the character of
hydrocarbons supply
the use of main domestic resource –
coal is indispensable

Problem of CO₂

Costs of CO₂ sequestration

Abatement Cost (\$/t-CO ₂)		
Japan	USA	EU
82	48	77

max 3.0% or for 10-min period)

<http://eneken.iej.or.jp/en/data/pdf/323.pdf>

seismic changes or cave-ins as a result of pressure changes or geochemical reactions;

Source: IEA, International Emission Trading - From Concept to Reality

asphyxiation or other harm caused by catastrophic leakage of CO₂.13

stężenie 8-10% zagrożenie życia

stężenie ok. 15% śmierć,

Costs of CO₂ sequestration Problem of CO₂

Cena rozliczeniowa kontraktów na uprawnienia do emisji CO₂

Rynek Europejski - 12.000 instalacji objętych Europejskim Systemem Handlu Emisjami (ETS) z przysługującą ilością uprawnień do emisji w wysokości blisko 6 mld ton CO₂

Okolo 900 instalacji w Polsce z liczbą uprawnień wysokości ponad 710 mln ton CO₂

Brak funkcjonującego w Polsce Krajowego Rejestru opóźnia polskie instalacje w możliwości uczestnictwa w ETS

Młody rynek (Informacja od sześciu krajów uczestników ETS o posiadanej nadwyżce okolo 35 mln ton spowodował gwałtowny spadek ceny uprawnień z poziomu 31 EURO/tona do poziomu 11 EURO/tona)

Spodziewana nadwyżka Polski szacowana na 20 mln ton z pewnością negatywnie wpłynie na cenę uprawnień

Ekspersi zastanawiają się nad dalszym sensem istnienia rynku uprawnień*

Ekspersi spodziewają się dalszego spadku cen do poziomu 2 – 5 EURO/tona*

<http://www.co2.bostonig.com/fakty.html>

Problem of CO₂

IETA

Emissions Trade

<http://www.ieta.org/ieta/www/pages/index.php>

INTERNATIONAL EMISSIONS TRADING ASSOCIATION

MARKET SOLUTIONS FOR GLOBAL ENVIRONMENTAL PROBLEMS

Carbon emissions - What price a pollution solution? March, 10

In **2005** [...] transacted a total of **230 Mt of CO₂**. Since January this year, volumes and prices, which reached about **€27/t (CO₂!)** at the beginning of March, have been rising steadily.

↓

http://www.m-travel.com/news/2006/03/carbon_emission.html

27 €/t(CO₂) → 99 €/t C → 75 €/t of coal containing ~75% C

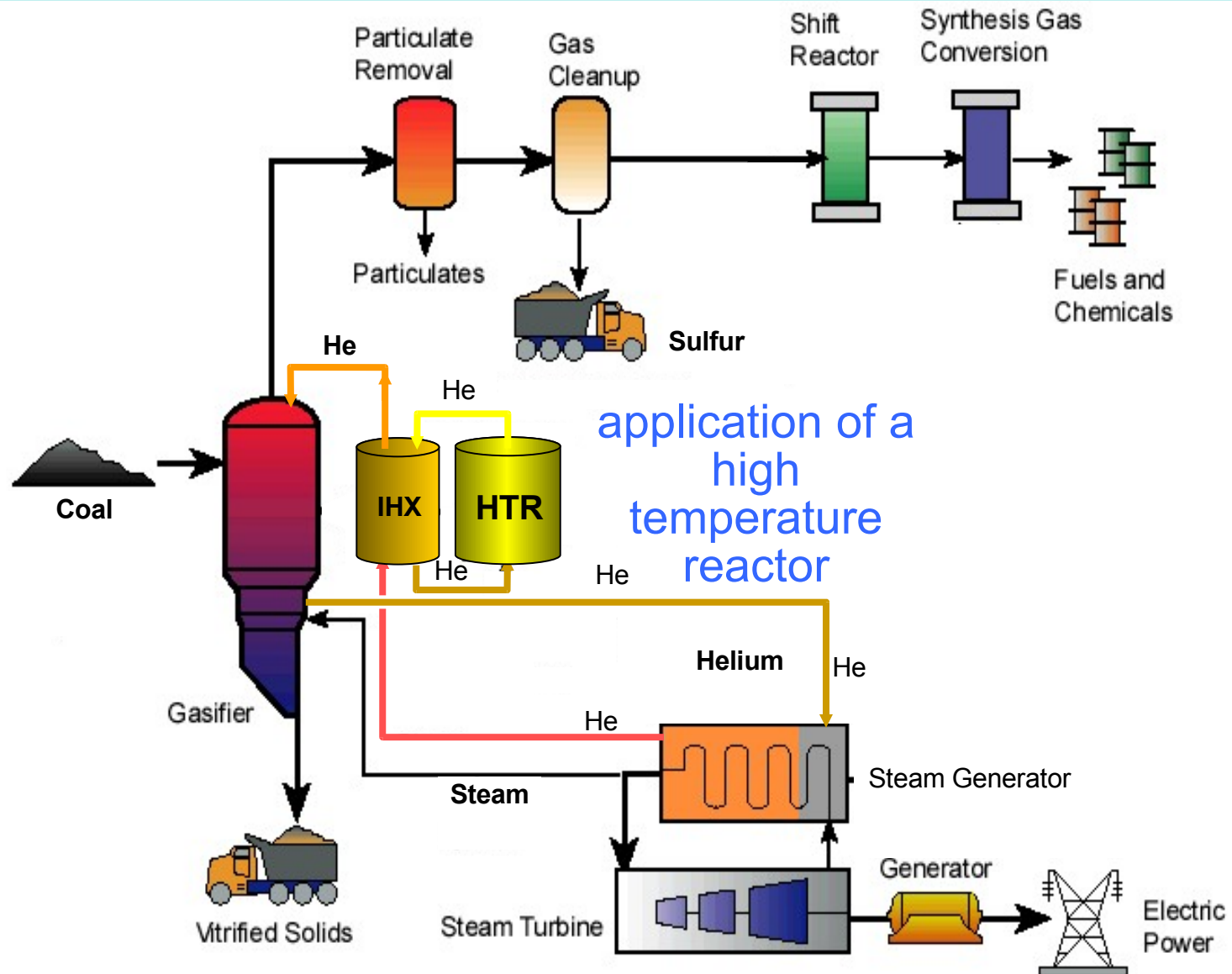
Carbon Emissions Market Comes of Age, March, 31

In Europe **5.4 G€** of trade was done [...] last year, while global trading of greenhouse gas credits totalled more than **9 G€**, **25 times** the value of deals recorded **in 2004**.

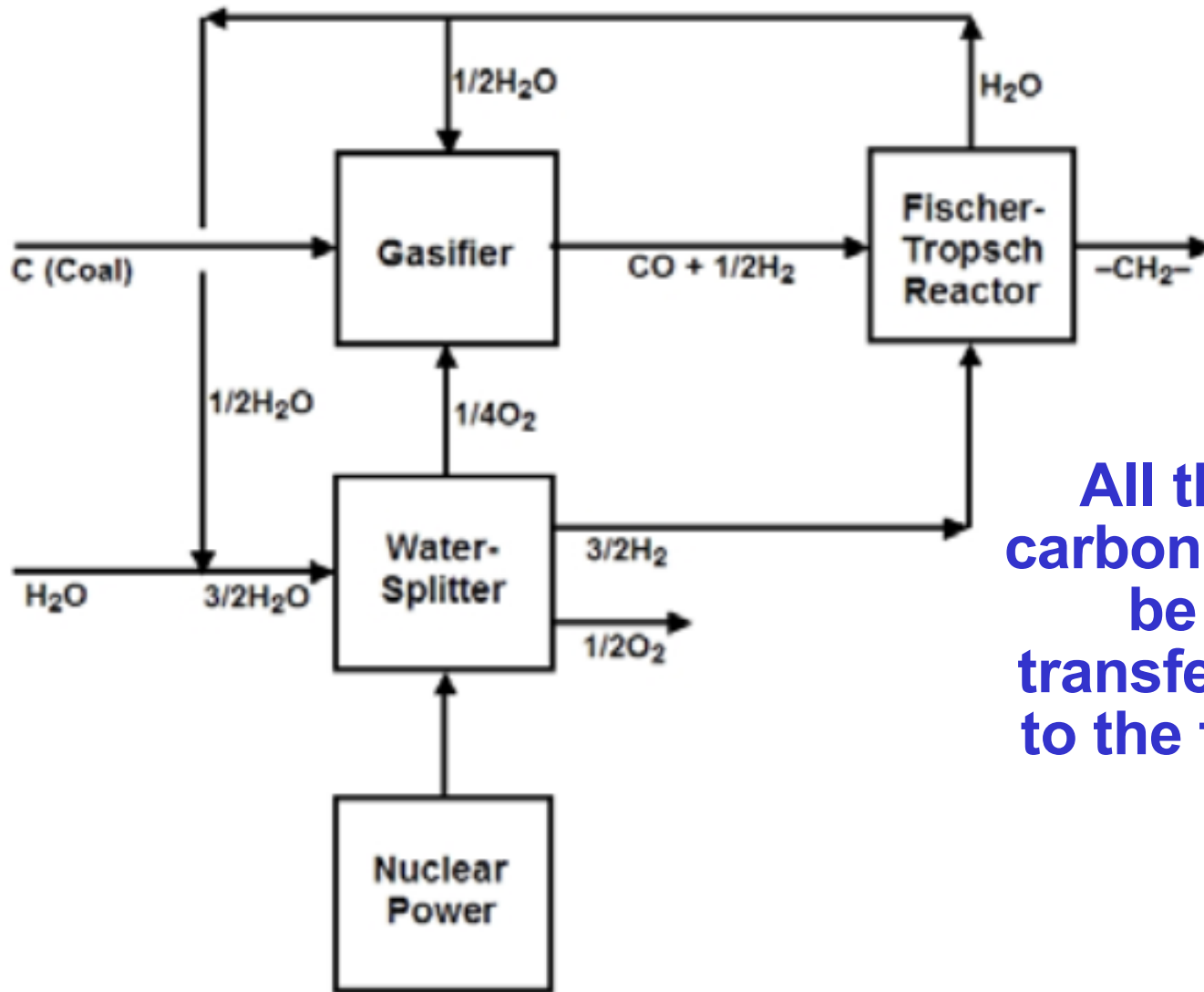
<http://www.planetark.com/dailynewsstory.cfm/newsid/35848/story.htm>

**Unfortunately, there is nothing in Poland to be sold
on the carbon emission market**

Example of coal-nuclear symbiosis

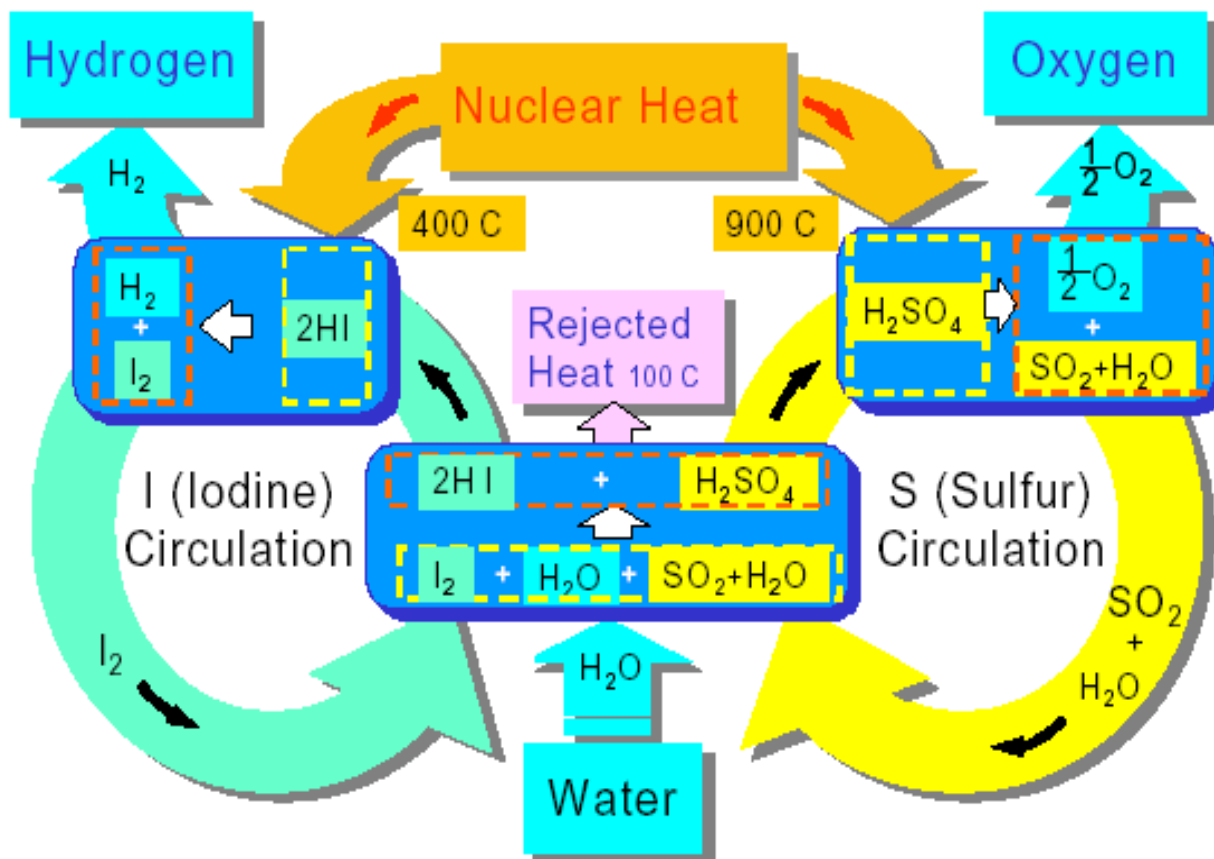
Scheme of nuclear – coal symbiosis for liquefaction of latter

All the carbon can be transferred to the fuel

Przykład hydrolizy

IS Process for Hydrogen Production

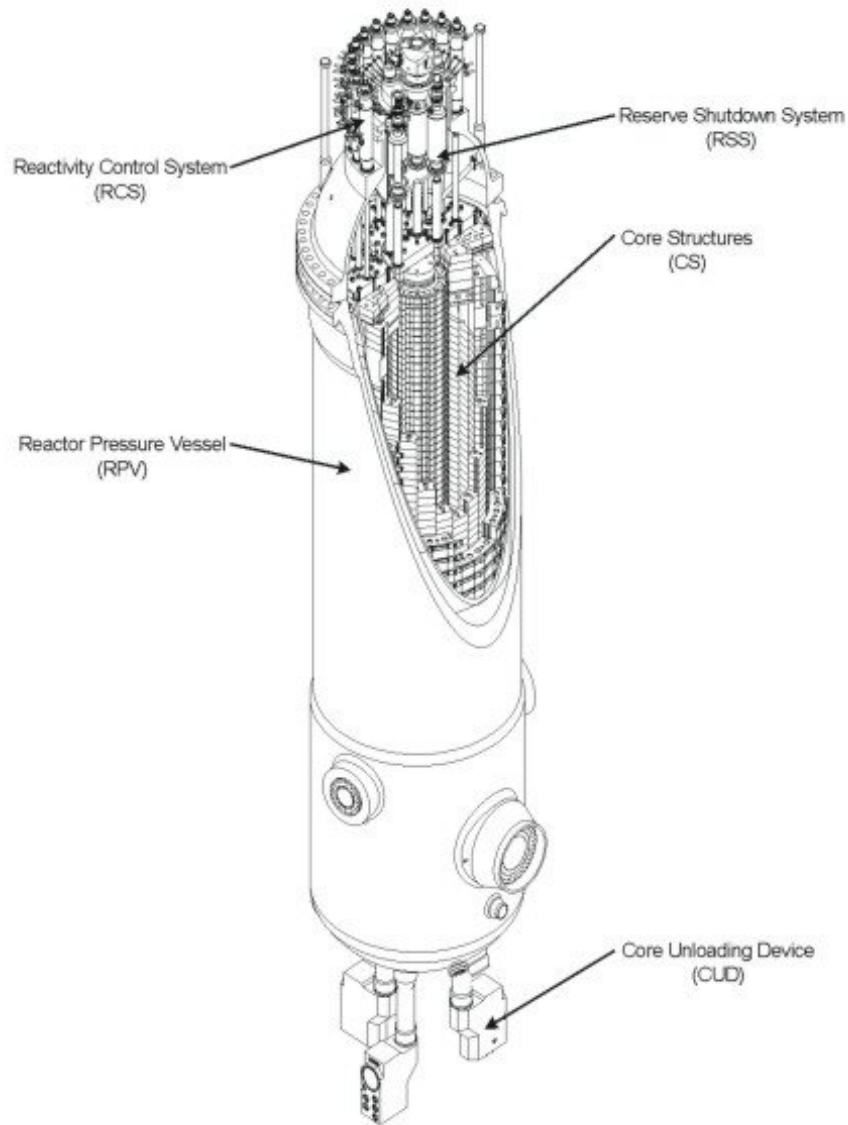

Conclusion

Symbioza węgla z energią jądrową dla produkcji paliw płynnych i gazowych jest pożądanym, długofalowym wariantem energetyki polskiej

Symbioza węgla z energią jądrową dla produkcji paliw płynnych i gazowych

jest pożądanym, długofalowym wariantem energetyki polskiej

Simplified scheme of nuclear – coal symbiosis with oxy-combustion for the coal liquefaction

